

РЕШЕНИЕ

№ 2866

гр. София, 29.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 5 състав,
в публично заседание на 18.04.2024 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Владимир Николов

при участието на секретаря Мая Георгиева и при участието на прокурора Първолета Станчева, като разгледа дело номер **934** по описа за **2024** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 203 и сл. от АПК, вр. чл. 284 и сл. ЗИНЗС.

Образувано е по искова молба на А. М. А. от [населено място], общ. Л., ЕГН [ЕГН], срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ като претендира обезщетение в размер на 100 000 лв. и законната лихва, от лошите условия в затвора, липсата на достатъчно жилищна площ, постоянна питейна вода, липса на медицинско лице, както и наличието на хлебарки и дървеници в помещенията.

С молба от 08. 02. 2024 г. ищецът уточнява, че периодът на увреждане е от 29. 01. 2019 г. до 29. 01. 2024 г., както и че лихвата за забава е в размер на 53 363,92 лв.

В съдебно заседание ищецът, чрез процесуалния си представител адв. С., поддържа иска по заявените в него съображения. Претендира разносните по делото. Допълнителни съображения излага в писмена защита.

Ответникът – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, чрез процесуалния си представител юрк. Д., счита исковата молба за неоснователна и недоказана. Претендира се юрисконсултско възнаграждение.

Представителят на Софийска градска прокуратура изразява становище за неоснователност и недоказаност на исковата претенция.

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД С. - ГРАД след като обсъди доводите на страните и прецени представените по делото доказателства, приема за установено от фактическа страна следното:

Ищецът А. М. А., ЕГН [ЕГН], изтърпява наказание лишаване от свобода в ЗОЗТ „К.“,

където е постъпил на 21.11.2023 г.

На 24.11.2023 г. е настанен в 3-та група, 4-то спално помещение с капацитет за 9 лишени от свобода и обща квадратура 36,502 кв. м. А. е бил настанен в спалното помещение с още 8 лишени от свобода.

На 22.12.2023 г. А. е преразпределен в 4-та група на ЗОЗТ „К.“ и настанен в 5-то спално помещение с обща квадратура 26,131 кв. м. заедно с още трима лишени от свобода, където се намира и към момента.

С подадената искова молба ищецът претендира заплащане на обезщетение в размер на 100 000 лв. за причинени му неимуществени вреди, вследствие на противоправно бездействие на служители на ГДНП, изразяващо се в неосигуряване на нормални битови и хигиенни условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ в ЗОЗТ „К.“, а именно: недостатъчна жилищна площ; лоши битови и хигиенни условия в помещенията с наличие на влага, мухъл и течове по време на дъжд; наличие на хлебарки, гризачи и дървеници; лоши условия за ползването на общите бани и тоалетни в закритата част на затвора; липсата на санитарен възел извън килиите, който ищеца да ползва при нужда по време на престоя си на открито; негодна за консумация вода с цвят и мирис, както и редовното ѝ спиране поради остаряла материална база; липса през по – голямата част от времето на медицинско лице в затвора, което да се грижи за лишените от свобода при нужда.

С писмен отговор от 12. 03. 2024 г., ответникът прави възражения за неоснователност на иска.

С молба от 26. 03. 2024 г. ответникът допълнително представя справка вх. № 5063/22.03.2024 г. по описа на ГДИН; докладна записка рег. № 3582 от 20.03.2024 г. от мл. инспектор Т. И. – домакин при ЗОЗТ „К.“; ведно с изписани строителни материали; график за топла вода в ЗОЗТ „К.“; таблица за раздаване на перилни и почистващи препарати в ЗОЗТ „К.“; протоколи и докладни записки от извършени дезинсекция и дератизация на територията на ЗОЗТ „К.“; медицинска справка, ведно с приложени документи.

В с. з. допълнително представя протокол от изпитване № 1240773-3/ 27.03.2024 г.

По делото са разпитани, като свидетели и лишените от свобода С. Г. В. и И. С. Р..

При така установените факти, АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД С. - ГРАД обосновава следните правни изводи:

Искът е допустим, като предявен срещу надлежен ответник, а разгледана по същество исквата молба е ЧАСТИЧНО ОСНОВАТЕЛНА по следните съображения:

Съгласно чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3.

На основание чл. 3, ал. 1 от ЗИНЗС, осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение.

Съгласно ал. 2 на същия член, за нарушение на ал. 1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

С настоящата искова молба се претендира, че вредите са настъпили от неосигуряването на нормални битови и хигиенни условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ в ЗОЗТ „К.“. Твърди се, че не е осигурена достатъчна жилищна площ, в килиите имало течове, влага мухъл, хлебарки, гризачи и дървеници. Условията в санитарните възли били лоши и нямало външни такива. Водата не била годна за консумация и през по – голямата част от времето нямало медицинско лице.

С исковата молба се претендира обезщетение за периода от 29. 01. 2019 г. до 29. 01. 2024 г., но видно от представените справки, неоспорени от страна на ищеца, последният е постъпил на територията на ЗОЗТ „К.“ на 21.11.2023 г., поради което за периода от 29. 01. 2019 г. до 20. 11. 2023 г., искът е изцяло неоснователен. В тази връзка следва да се отбележи, че представените справки, касаещи постъпването на ищеца в ЗОЗТ „К.“, както и по отношение на посочените в тях обстоятелства, не са оспорени от страна на процесуалния представител на ищеца.

Недоказано останаха твърденията за липса на медицинско обслужване и негодност на водата за консумация.

По отношение качеството на водата в ЗОЗТ „К.“ е представен протокол от изпитване № 1240773-3 от 27.03.2024 г., съгласно който вкусът на водата е приемлив за потребителите и без значими колебания спрямо обичайното за показателя. За мирис, мътност и цвят също е посочено „приемлив за потребителите“.

От представената медицинска справка рег. № 3582 от 20.03.2024 г. се установява, че за периода от 21.11.2023 г. до 19.04.2024 г. А. А. е посещавал лекарския кабинет по спешност общо 24 пъти по повод на ОВИ, безсъние, главоболие и ставни болки по тялото. По повод на предписана терапия от д-р Е. при извършена преглед на 13.12.2023 г. по повод на психични разстройства и употреба на опиоиди, ищецът е посещавал лекарския кабинет ежедневно в периода от 15.12.2023 г. до 19.03.2024 г.

Неподкрепени с доказателства останаха и оплакванията за наличие на мухъл и влага в помещенията, в които е бил настаняван ищецът, както и за лоши условия в санитарните помещения. В този аспект съдът отчита и задължението на лишените от свобода, визирано в чл. 21, ал. 2 и чл. 88а, ал. 1 от ППЗИНЗС - да поддържат хигиената в помещенията.

Относно твърденията на ищеца, че е бил настаняван в помещения с недостатъчна жилищна площ съдът намира следното:

Съгласно чл. 43, ал. 4 от ЗИНЗС минималната жилищна площ в спалното помещение за всеки лишен от свобода не може да е по-малка от 4 кв. м.

Съобразно § 167 от Пилотното решение на ЕСПЧ от 27.01.2015 г. за условията в българските затвори по делото „Н. и други срещу България“, всяко задържано лице трябва да има индивидуално място за спане и най-малко три квадратни метра жилищна площ. Съгласно същото решение, счита се, че пренаселеността е толкова тежка, че да доведе сама по себе си, независимо от други фактори, до нарушение на чл. 3 от ЕКПЧ, когато затворниците имат на разположение по-малко от три квадратни метра жилищна площ.

Видно от справка вх. № 5063/ 22.03.2024 г. и докладна записка рег. № 3582 от 20.03.2024 г. на 24.11.2023 г. А. А. е настанен в 3 гр., 4 сп. п. с обща квадратура 36,502 кв., м. заедно с още 8 лишени от свобода, т. е. жилищната площ за всеки лишен от свобода е 4,056 кв. м. На 22.12.2023 г. е преместен в 4 гр., 5 сп. п. с обща квадратура 26,131 кв. м., заедно с още 3 лишени от свобода, т. е. жилищната площ за всеки

лишен от свобода е 6,533 кв. м. От изложеното следва, че през целия си престой А. е бил настаняван в спални помещения, съобразно изискванията на чл. 43, ал. 4 от ЗИНЗС. При вземане предвид площта, заемана от мебелите, жилищната площ в спалните помещения би била по – малко от посочените 4,056 кв. м и 6,533 кв. м., но не и под 3 кв. м.

Съдът намира, че в случая при преценката дали е допуснато нарушение на чл. 3 от ЕКПЧ следва да вземе предвид и изведените по приложението на разпоредбата правни положения по делото „М. против Х.“, Решение от 20 октомври 2016г. на Голямата камера на Съда по правата на човека, според което презумпция за нарушаване на чл. 3 от Конвенцията възниква и когато килията е с площ в диапазона от 3 до 4 кв.м. лично пространство на затворник, но при условие че факторът площ е съчетан с други аспекти на неподходящи материални условия на задържане.

Дори пренаселеността да не е толкова сериозна, че да представлява сама по себе си нарушение на чл. 3 от Конвенцията, според ЕСПЧ, тя все пак може да доведе до нарушение на тази разпоредба, ако се комбинира с други аспекти на условията на задържане

По делото са разпитани, като свидетели лишените от свобода С. Г. В. и И. С. Р., чиито показания съдът кредитира доколкото не са в противоречия със събраните по делото писмени доказателства и представените от ответника справки.

И двамата свидетели в показанията си посочват наличието на хлебарки и дървеници, както и липсата на постоянно течаща вода.

От страна на ответника са представени протоколи и докладни записки от извършени дезинсекция и дератизация на територията на ЗОЗТ „К.“.

Съгласно докладната записка от домакина в ЗОЗТ „К.“ студена вода има от 06:00 часа до 24:00 часа, а топла се пуска по график, който е приложен към докладната.

Съдът намира, че е безспорно установено, че в период 21. 11. 2023 г. – 29. 01. 2024 г. ищецът е бил настаняван при неблагоприятни условия, в спални помещения, в които има хлебарки и дървеници, при липса на постоянно течаща вода и ползване по график в определени дни от седмицата на топла вода. Предприетите от ответника действия по дезинфекция и дезинсекция са били неефективни и не са постигнали желаните ефект – значително ограничаване на инсекти в помещенията в ЗОЗТ „К.“, в които е настаняван ищецът. Несъмнено неудобствата, създадени от допълнителните усилия, които е следвало да полага, за да се предпазва от неблагоприятното въздействие на хлебарки и дървеници, са се отразили негативно на ищеца. Поддържането на приемливо ниво на хигиена е било сериозно затруднено при ограниченията, въведени в съответствие с обективните условия, при които се осигурява водоснабдяването в сградите на ЗОЗТ „К.“.

Ответникът не оспорва, че в ЗОЗТ „К.“ има режим на топлата и студената вода. Студена вода има в периода от 06:00ч до 24:00 ч., а според представения график за ползване на топлата вода тя е достъпна за лишените от свобода от 1-4 гр. за период от общо шест часа на денонощие разпределени за времето от 06:00 ч. до 07:00 ч., 12:00 ч. – 13:00ч., 14:00ч. – 16:00 ч. и 19:00ч. – 21:00 ч., което е твърде недостатъчно, за да могат да се изкъпят всички лишени от свобода от съответната група.

Отговорността на държавата за вреди по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС е обективна и затова ищецът е освободен от тежестта да доказва виновно поведение на конкретно длъжностно лице. „Нечовешкото“ или „унижаващо“ отношение предполага страдание или незачитане на човешкото достойнство, които надвишават неизбежният елемент на

страдание при изпълнение на наказанието. Установеното бездействие на затворническата администрация да настани ищеца в помещение, съответно на изискванията на чл. 43, ал. 2 и ал. 5 от ЗИНЗС, е нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС. Поставянето на ищеца в неблагоприятни и за здравословното му състояние условия представлява третиране, способно да породи емоционално и морално страдание, стрес и безпокойство.

Нарушението на забраната по чл. 3 от ЗИНЗС има за пряка последица - настъпване на вреди от неимуществен характер, които нормативно са определени като уронващи човешкото достойнство, пораждащи допълнително чувство на безпомощност и малоценност. Събраните по искане на ответника доказателства не оборват законовата презумпция по чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, която изключва необходимостта от доказване на причинната връзка между нарушението и настъпилите вреди.

Предвид изложеното, установеният системен проблем с хлебарки и дървеници, при който дезинсекцията не е ефективна, както и липсата на постоянно течаща вода и ползване по график в определени дни от седмицата на топла вода, съдът приема за достатъчен да обоснове нарушение на чл. 3, ал. 2, вр. ал. 1 от ЗИНЗС.

Съдът приема за достигнат прага на суровост за установяване на нарушение на чл. 3 от ЕКПЧ, респ. чл. 3 от ЗИНЗС, тъй като наложеното наказание „лишаване от свобода“ не трябва да е свързано със стрес и трудности с интензитет, надвишаващ неизбежната степен на страдание, присъща на наказанието. Наличието на хлебарки и дървеници в помещенията и липсата на постоянно течаща вода не е свързано с неизбежната степен на страдание, присъща на наказанието, а безспорно го надхвърля и е в пряка и непосредствена причинно-следствена връзка с недостатъчните усилия на затворническата администрация по справяне с този системен проблем.

С оглед презумпцията по чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС съдът приема за доказани наличието на претърпени неимуществени вреди в пряка и непосредствена причинно-следствена връзка с условията на изтърпяване на наказанието в нарушение на чл.3 от ЗИНЗС.

При определяне размера на обезщетението съдът намира, че следва да се съобрази с новите решения на ЕСПЧ по дела, касаещи оплаквания за лоши условия в местата за лишаване от свобода, според които обезщетение, присъдено от националния съд, което се равнява на 4 евро на ден или на 30% от присъждането на ЕСПЧ при сходни обстоятелства е адекватно и не поставя под съмнение ефективността на производството за обезщетяване на вредите от поставяне в лоши условия на задържане.

С исковата молба се претендира обезщетение за периода от 29. 01. 2019 г. до 29. 01. 2024 г., но както беше посочено по – горе, за периода от 29. 01. 2019 г. до 20. 11. 2023 г., искът е изцяло неоснователен, тъй като А. А. е бил настанен в ЗОЗТ „К.“ на 21.11.2023 г.

Предвид това, на А. А. следва да се присъди обезщетение за периода от 21.11.2023 г. до 29.01.2024 г., т. е. за 69 дни. При установения от ЕСПЧ минимум на размера на обезщетението от 4 евро на ден, съдът намира, че обезщетение от 540 лв. (69 дни x 4 евро = 276 евро, умножени по 1,9558 лв. – официалния курс на БНБ = 539,80 лв. или закръглено 540 лв.), се явява адекватно и справедливо.

В останалата си част за периода от 29. 01. 2019 г. до 20. 11. 2023 г. и до пълния предявен размер от 100 000 лв. искът е неоснователен и недоказан и следва да се отхвърли.

Съгласно т. 4 от Тълкувателно решение № 3 от 22.04.2005 г. на ВКС по т.гр.д. №

3/2004г. на ОСГК вземането за обезщетение за вреди от незаконни действия на администрацията става изискуемо от тяхното преустановяване. Предвид това, неоснователна е и претенцията на ищеца за присъждане на лихва за забава за периода от 29.01.2019 г. до датата на подаване на исковата молба - 29.01.2024 г.

При този изход на спора следва да бъде осъден ответника да заплати направените по делото разноски, които са в размер на 10 лв. държавна такса и да се присъди на адв. С. адвокатско възнаграждение за осъществената безплатна правна помощ. Съобразно присъденото обезщетение от 540 лв. минималното възнаграждение по чл. 7, ал. 2, т. 1, вр. чл. 8, ал. 1 от Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения е 400 лв.

В хипотезата на частично уважаване на иска, не е предвидена възможност за заплащане на ответника на юрисконсултско възнаграждение, поради което такова не следва да му се присъжда.

Така мотивиран, Административен съд София-град, I-во отделение – 5 състав:

Р Е Ш И :

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – С., [улица], да заплати на А. М. А., ЕГН [ЕГН], сумата в размер на 540 (петстотин и четиридесет) лв., представляващи обезщетение за претърпени неимуществени вреди поради лошите условия в ЗОЗТ „К.“ за периода от 21. 11. 2023 г. до 29. 01. 2024 г., като ОТХВЪРЛЯ иска за останалата част до претендираната сума от 100 000 лв. и за останалия период, както и по отношение на претендираната лихва.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – С., [улица], да заплати на А. М. А., ЕГН [ЕГН], сумата в размер на 10 (десет) лева, представляващи разноски за държавна такса.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – С., [улица], да заплати на адв. И. И. С. - САК, личен номер [ЕГН], адвокатско възнаграждение по настоящото дело в размер на 400 (четиристотин) лева.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд София - град, в 14-дневен срок от съобщението.

СЪДИЯ: